

Bilder: iStockphoto och Stock.xchng

Social dokumentation

inom äldreomsorgen

PROJEKTET

Syfte

Att förbättra den sociala genomförandedokumentationen i äldreomsorgen, med anledning av skärpta krav kring dokumentationen i Socialtjänstlagen 1998.

Mål

- Att bidra till bättre kvalitet i hjälpinsatserna inom äldreomsorgen.
- Att utarbeta en eller flera modeller för social dokumentation.
- Att bidra till att införa den framtagna modellen i medverkande kommuner.

Bakgrund

- Start i januari 2004 och avslut i december 2008.
- Ett samarbetsprojekt i kommunerna Borås, Bollebygd, Herrljunga, Mark, Svenljunga, Tranemo, Ulricehamn och Vårgårda.
- Projektsamordning, utbildningar och administration har skötts av ÄldreVäst Sjuhärad, ÄVS. (Enheten bytte 2009 namn till FoU Sjuhärad Vålfärd)
- Projektet utökades 2006 genom medverkan i den nationella satsningen **Kompetensstegen**, som handlar om stöd till kommunernas långsiktiga kvalitetsarbete och kompetensutveckling inom vård och omsorg till äldre. Med medel från Kompetensstegen genomfördes utvärdering och utbildningsinsatser för dokumentationsombud.
- Projektet innehöll därmed två delar: en utvecklingsdel och en utvärderingsdel.

Social dokumentation

... är ett samlingsnamn för all dokumentation inom Socialtjänstlagen, SoL. Social genomförandedokumentation beskriver hur de beslutade stöd- och hjälpinsatserna ska genomföras inom äldreomsorgen.

... görs i en genomförandeplan, som beskriver hur hjälpen ska utformas och genomföras och även när det ska ske, vem som ska göra det och när hjälpen ska följas upp. Planen skrivs tillsammans med brukaren eller någon som för hans eller hennes talan.

... består även av genomförandeanteckningar, levnadsberättelser, signeringslistor m.m.

... innebär att personalen har en skyldighet att dokumentera.

... styrs av SoL till skillnad mot medicinsk journalföring, som styrs av Hälso- och sjukvårdslagen, HSL.

... ska genomföras med respekt för den äldres integritet. Den äldre bör också hållas underrättad om vad som skrivs om honom eller henne.

Modellen

1 Brukaren gör **ansökan** om bistånd, som leder till **utredning**, som utmynnar i **beslut**.

- Utredningen görs av biståndsbedömare eller omsorgsutredare.
- Allt i utredningen journalförs och arkiveras.
- Uppföljnings- eller omprövningsdatum bestäms. Biståndsbedömare har ansvar för uppföljning.
- Beslutsfattare lämnar över beslut om vad brukaren ska ha hjälp med.

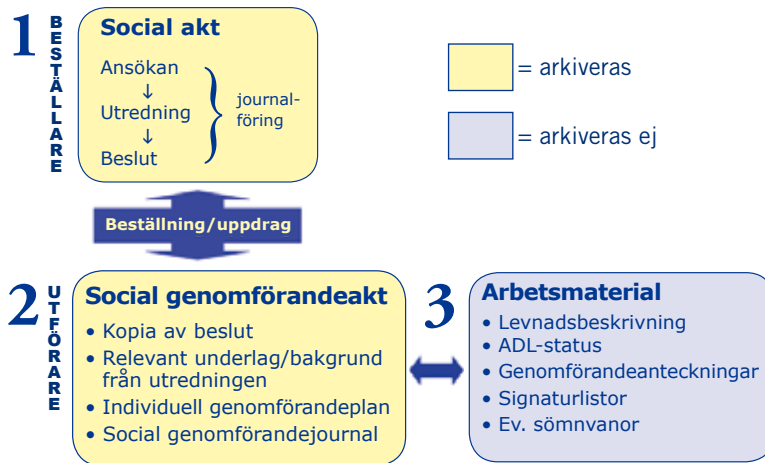
2 **Genomförandeakt** upprättas utifrån beslut om hjälpinsatser. I denna ska finnas **genomförandeplan** och **social genomförandejournal**. Allt ska arkiveras.

I genomförandejournalen skrivs in:

- Händelser av vikt
- Avvikelser från genomförandeplanen
- Förändringar som kan leda till nytt biståndsbeslut
- Anteckningar om kontakter
- Sammanfattningar från genomförandeanteckningar

Modellen i projektet och i kommunerna

Vid projektstart var målet att modellen skulle införas i alla medverkande kommuner. Efter hand utvecklades den istället till att fungera som en förebild när kommunerna utarbetade sina egna riktlinjer.

3 **Arbetsmaterial** eller arbetsanteckningar, görs löpande av personalen för att dokumentera vad som sker hos brukaren.

- Anteckningarna är ett underlag som ska sammanfattas och föras in i genomförandejournalen.
- Det som inte förs in i journalen ska förstöras när det inte längre är aktuellt.
- Arkiveras inte. Material som inte behövs ska förstöras inom ett halvår.

Vinster med modellen

Modellen visar skillnaderna mellan vad som är journal och arbetsanteckningar. Den gör också klart vem som har ansvar för dokumentation kring beslut och kring verkställighet – och vad som behöver arkiveras och inte.

Så här infördes social dokumentation

Utbildningsinsatser

Inom projektet hade ÄldreVäst Sjuhärad (ÄVS) ansvar för att ta fram olika utbildnings- och samordningsinsatser. Dessa fungerade som stöd för kommunernas arbete med att införa social dokumentation, enligt den framtagna modellen.

Utbildningsinsatserna riktades till

- **Dokumentationsombud.** Omkring 270 dokumentationsombud har med medel från Kompetensstegen utbildats i berörda kommuner. Ombuden valdes ut på sin arbetsplats; hemtjänsten, särskilt boende, nattpersonal och personal på korttidsboenden. Ombuden har visat stort engagemang och alla utbildningstillfällen var välbesökta. Många ombud tyckte att det var intressant att få möta ombud från andra kommuner eller kommundelar, bland annat för att jämföra deras olika förutsättningar och arbetsmetoder.
- **Enhetschefer.** Enhetschefen har det yttersta ansvaret för social dokumentation. Inom projektet gavs 2008 en femdagarsutbildning till denna grupp.

Utbildningsinsatserna bestod bland annat av

Undervisning

- Målstyrt arbetssätt, metoder och utvärdering.
- Personalens tysta kunskap kommer på pränt genom social dokumentation, vilket gör deras arbete mer synligt.
- Samtalet – vårt viktiga arbetsredskap i social dokumentation.
- Ett socialt synsätt.
- Levnadsberättelsen.
- Socialt synsätt och olika perspektiv på dokumentation.
- Rättslig reglering, lagstiftning och riktlinjer.

Erfarenhetsutbyten

- En nationell dialogkonferens i social genomförandedokumentation i Borås.
- Inspirationsdag för att coacha andra.

Länsstyrelsen – besökte Borås två gånger och berättade om erfarenheter från granskningar av social genomförandedokumentation.

Film

– som vänder sig till omvårdnadspersonalen. Förutom information och instruktioner om hur social dokumentation ska gå till, intervjuas flera brukare.

Filmen finns på projektets webbplats:

<http://www.fousjuharadvalfard.se>.

Gå in under FoU-projekt/Äldre

I filmen ger Maria Hallberg, utbildningsansvarig i projektet, instruktioner om social dokumentation.

Broschyr

– som vänder sig till brukarna, de äldre. Den är framtagen tillsammans med brukarrådet på ÄVS/FoU Sjuhärad Vålfärd.

Broschyren finns på nätet för gratis nedladdning:

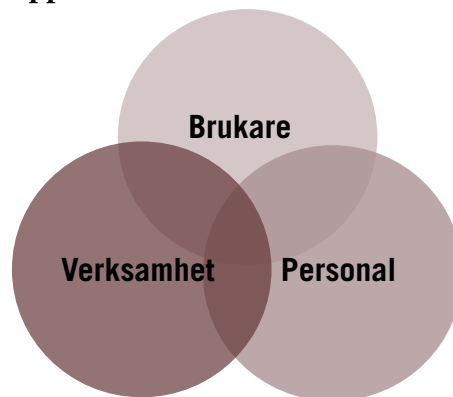
<http://www.fousjuharadvalfard.se>.

Gå in under FoU-projekt/Äldre

UTVÄRDERINGEN

Projektet ansökte om medel från Kompetensstegen till en utvärdering under åren 2006–2008 och uppdraget var att ge information om hur den sociala dokumentationen **utvecklades, uppfattades** och **värderades** utifrån ...

- 3** **perspektiv**
- Brukarnas
  - Personalens
  - Verksamheternas

Utvärderingen hade också...

- 2** **syften**
- Formativt** = att ta fram underlag som kunde leda till förändringar under projektets gång
- Summativt** = att göra en sammanfattande utvärdering av arbetet med att skapa bra social dokumentation

Det formativa syftet och utvärderingens metod har bidragit till flexibilitet och snabba beslut i hela projektet – vilket bland annat ledde till nya utbildningsinsatser.

Uppgifter till utvärderingen

Omkring 500 personer har deltagit i de enkäter och intervjuer som ligger till grund för utvärderingen. De båda utvärderarna Anngerd Lönn Svensson och Marika Kokkonen har också hämtat information genom att vara på plats ute i verksamheterna, och genom att delta i olika aktiviteter och möten. De personer som främst lämnat uppgifter till utvärderingen är:

- Projektets arbetsgrupp; projektledning och kommunrepresentanter
- Enhetschefer i de deltagande kommunerna
- Utsedda dokumentationsombud
- Övrig personal i verksamheterna
- Vårdtagare

Hur lyckas man med att utveckla social dokumentation?

Framgångsfaktorer

I utvärderingens enkätsvar och intervjuer med personal och chefer inom olika verksamheter framkommer framgångsfaktorer för en bra social dokumentation:

- Att det finns tydliga instruktioner och riktlinjer från ledningen.
- Att ledningen är intresserad och ställer krav.
- Att det finns engagerade mellanchefer med stöd uppifrån.
- Att det finns en ansvarig person på varje arbetsplats att ställa frågor till.
- Att man arbetar med personalens attityder och förhållningssätt.

Resultat från projektet

- Dokumentationsformen har förändrats och är nu nästan helt datoriserad, men tillgången till datorer är inte alltid tillräcklig.
- Informationshanteringen har utvecklats – det finns ofta styrdokument som beskriver hur personalen ska arbeta med den sociala dokumentationen.
- De äldre är mer informerade om att personalen dokumenterar – broschyren om arbetet har fått stort genomslag.
- Attityden till social dokumentation har förändrats – personalen ser meningen med att skriva och är överlag positiva till det.
- Dokumentationen av de sociala insatserna har förbättrats något – de flesta som får vård och omsorg har fått individuella genomförandeplaner.

Övriga erfarenheter

- Rollförväntningar och ansvarsfrågor för arbetsgrupper och dokumentationsombud bör behandlas tidigt i projektet.
- Biståndsbedömare bör vara med i projektet.

Ett mål som inte blev uppfyllt

Ett av projektets mål var att ta fram en gemensam modell för social dokumentation och att införa den i de kommuner som

medverkade i projektet.

Men under projektets gång försvann fokus på den utarbetade modellen och kommunerna utarbetade egna modeller.

Målet är alltså inte uppfyllt – men det ska inte ses som ett

misslyckande. Modellen har ökat medvetenheten om social dokumentation och haft positiv påverkan på de riktlinjer som utarbetats i kommunerna.

Att tänka på

Datorer och teknik löser inte allt – det är också viktigt att kommunen har en genomtänkt plan, en röd tråd, när social dokumentation ska genomföras.

I den här broschyren sammanfattas slutrapporterna om projektet Social dokumentation:

FoU-projektet Social dokumentation – redogörelse för arbetet 2006-2008

av Eva Höglund och Maria Hallberg

Attitydförändringar och nya arbetsformer för social dokumentation

av Anngerd Lönn Svensson och Marika Kokkonen

På projektets webbplats finns mer information om projektet. Där finns också broschyren som riktar sig till brukare och filmen för omvårdnadspersonal samt annat utbildningsmaterial. Adressen är: <http://www.fousjuharadvalfard.se> Gå in under FoU-projekt/Äldre

Följande kommuner ingick i projektet Social dokumentation:

**BOLLEBYGDS
KOMMUN**

BORÅS STAD

**HERRLJUNGA
KOMMUN**

Mark

**SVENLJUNGA
KOMMUN**

**TRANEMO
KOMMUN**

**ULRICEHAMNS
KOMMUN**

Vårgårda kommun

**FoU SJUHÄRAD
VÅLFÄRD**